

Kapittel 3

Kysten, vår viktigste åker

Birgit Røe Mathisen

birgitrm@online.no

Frilansjournalist

Hva er de største utfordringene i norsk kystsonesforvaltning? Vi har bedt om innspill fra noen utvalgte politikere.

Summary

Norwegian politicians are challenged on what they think is important for the coastal zone management and aquaculture in Norway. Journalist Birgit Røe Mathisen asks Geir Knutson, leader of County Council for Nordland, Ivar Kristiansen, Member of the Norwegian Parliament and Olav Akselsen, leader of the Parliament Trade Committee.

3.1.1 Oppdrett versus turisme

Geir Knutson

Interessekonflikten mellom oppdrett og turisme byr på store utfordringer, mener Geir Knutson, fylkesrådsleder i Nordland.

– Den største utfordringa i kystsonesforvaltninga er interessekonfliktene mellom fritid og rekreasjon og utnyttelse av ressursene, sier Geir Knutson. Han er AP-politiker og leder for fylkesrådet i Nordland, fylkesregjeringen, og skal dermed ha et overordnet blick på kystsonesplanlegging. Knutson satt også i Distriktskommisjonen.

Ingen enkel balanse

Nordland fylke har 25 prosent av kysten i hele Norge, med ei kystlinje på 14 000 kilometer. Åtte prosent av befolkningen er sysselsatt innafor fiskeri- og havbruk. Fylket har de beste naturgitte forutsetningene for havbruk. Lofotfisket er viktig både for verdiskaping og sysselsetting. De biologiske ressursene skal forvaltes godt. Reiselivsnæringa er i vekst, og kystsonen er et svært attraktivt område for friluftsliv og rekreasjon, både for lokalbefolkningen med hytter og fritidshus, og for turister. Her er majestetiske fjell, reint hav, vakre fjorder, rein luft og gamle kulturlandskap som byr på en rad av flotte naturopplevelser. Samtidig ønsker oljeselskapene å utvinne olje og gass i havområdene utafor. Interessene går i sprikende retninger, men alle er viktige for bosetting og sysselsetting i nord.

– Kystsonesplanlegging er ingen enkel balansegang, slår Geir Knutson fast. Vi må finne en god avveining, og kunne bruke den blå åkeren på en fornuftig måte. Men vi har et regelverk som er et godt utgangspunkt for å lage kystsonesplaner. Mange mener at det offentlige ikke skal inn og regulere. Men skal vi sikre en best mulig utviklingsmulighet for alle næringer, så er vi nødt til det, sier han.

Vindkraft og turisme

Nordland fylke har vedtatt å satse på reiseliv og turisme. Turistene legger igjen

pengar, og turismen skaper arbeidsplasser. Samtidig profilerer Nordland seg som energi- og vindkraftfylke. Men reiselivsnæringa er ikke del av begeistra for en skog av vindmøller i områder de skal lokke turistene til.

– Vi vil satse på både vann- og vindkraft, og kanskje også bølgekraft. Sjø i et så plassrikt fylke som Nordland vil det bli ei utfordring i forhold til plassering. Jeg ser ikke for meg at det er noen store konflikter mellom havbruksnæringa og for eksempel vindmøller. Ei vindmølle og et oppdrettsanlegg vil ikke sjenere hverandre. Men i forhold til reiseliv og fritidsbruk er konfliktene større.

– Her har vi ei stor utfordring, ikke minst på Helgelandskysten. Her er det områder som er godt egnet for vindmøller, samtidig har fylkeskommunen et mål om å bygge opp reiselivsnæringa fra Bodø og sørover.

Den blå åkeren

Geir Knutson peker på at det er et stort utnyttet potensial for havmat på verdensmarkedet.

– Den blå åkeren har store muligheter for matproduksjon og verdiskaping langs kysten. Det betyr arbeidsplasser, som igjen er viktig for bosetting og tilflytting. Særlig hvis vi får skapt en stabil videreforedlingsproduksjon. Havbruk gir en sikker tilgang på råstoff, og en stabil leveranse av produkter som etterspørres på et kjøpesterkt marked. Matproduksjon i et reint og sunt hav vil ha store muligheter i framtida, mener han.

Olje og gass

Men bildet av den rene nordnorske naturen kan svertes av frykten for oljeforurensning. Utafor nordlandskysten ligger store forekomster av olje og gass. På Nordland

VI og VII utafor Lofoten og Vesterålen antas det å være verdier for mellom 300 og 600 milliarder kroner. Foreløpig er ikke disse områdene åpnet for leteboring. Fiskerinæringa frykter at oljeboring i det viktigste gyteområdet for torsk kan få fatale konsekvenser.

– Det første oljeselskapet som opplever ei utblåsing i Lofoten, vil ødelegge for hele næringa. Oljenæringa gjør derfor mye for å ha sikre miljøstandarder.

Det er ikke oljeboring Knutson frykter mest.

– Den største risikoen er knyttet til skips-trafikken langs kysten, uansett om det bores etter olje eller ikke. Oljetransporten fra Nordvest-Russland øker. Her har ikke norske myndigheter den samme muligheten for kontroll som vi har med egen oljenæring.

– Men vi har satt i gang en del, med oljelens, kystovervåking og god slepebåtkapasitet, ut fra en føre-var-tenkning. Et anna tiltak er den nordlige maritime korridor, å lage tydelige seilingsleder lenger ut i havet, med større avstand til kysten, sier han.

Trenger fagmiljø

– Hva slags kunnskap har det offentlige behov for i forvaltningen av kystområdene?

– Vi utnytter nettverkene vi har, og trekker inn den fagkompetansen som er nødvendig i forhold til planer. Vi har den gjennomgående kompetansen som er nødvendig, og skaffer oss tilleggskompetanse når vi trenger det.

Men Geir Knutson vil ha mer forskning i Nordland.

– Vi har fått styrket forskningsaktiviteten i Nordland på dette området, og vi ønsker at vi skal få større ansvar. Ei viktig problemstilling som henger sammen med alt dette er bosetting og arbeidsplasser. Vi har ei stor utfordring med å få nordlandsungdom til å vende tilbake etter endt utdanning. Da må vi bygge opp attraktive fagmiljøer, blant anna med tanke på forvaltningen av kysten der vi lever. Dette betyr ikke at vi skal bygge opp noe på siden av de forskningsmiljøene som eksisterer i Bergen og Tromsø. Men vi må komplettere det som finnes, og få til samhandling og samarbeid, mener fylkesrådsleder Geir Knutson.

Summary

The conflict of interest between tourism and aquaculture gives great challenges, says Knutson. Nordland County is a beautiful and scenic part of Norway with majestic mountains, clear oceans and clean air that also contains 25 % of the Norwegian coastline. Recreation and growth in tourism are both possible ways to increase income for the scattered population in this part of the country. On the other hand the county has stated that they want to produce electricity by modern windmills and wave engine parks, off the coast lies some of the larger oil reserves in Norway and the possibilities for growth in aquaculture are also possible ways of increasing the income and revenue. Tourists and visible windmills in the scenic countryside are not easily combined. The scare of possible oil spills in the great spawning fields of arctic cod is of concern. International shipping lines off the coast originating in Russia carrying oil is a continuous hazard. The County needs to widen their competence on coastal zone management and an increase in research around these issues to give better advise to the County Council says Knutson.

3.1.2 Oppkonstruert konflikt

Ivar Kristiansen

– Konflikten mellom havbruk og turisme er oppkonstruert og overdrevet, mener stortingspolitiker Ivar Kristiansen (H).

Han er ikke i tvil om at havbruket må prioriteres foran reiselivsnæringa.

Vi har ikke råd til å la være. Hvis ikke utenlandske turister tåler å se ei oppdrettsmerd eller et anlegg, har vi mer enn nok av andre tilbud til dem. Havbruksnæringa er utpekt som et nytt økonomisk lokomotiv og er viktig for bosettinga, sier Ivar Kristiansen, 2. nestleder i næringskomiteen. Men han hevder konflikten mellom oppdrett og reiseliv er overdrevet og oppkonstruert av miljøbyråkrater.

– Naturforvaltningsbyråkratiet har fått altfor mange anledninger til å drive omkamp om arealer. Oppdrettsnæringa har vært mye plaget, men nå er det optimisme og ny glød. Det viktigste er stabile rammevilkår.

Ingen store areal

– Oppdrettsnæringa har ikke lagt beslag på urovekkende store arealer langs kysten. Den største trusselen langs kysten er fraflyttingsspøkelset. Her kan næringa være en viktig motsats. Men da er det viktig å sikre tilgang til både areal og marked, sier han.

Kristiansen vil ha minst mulig byråkrati og skjemavelde i forvaltningen av kystsonen.

– Vernes det for mye etter ditt syn?

– Vi må være forsiktige. Det har vært en del unødvendige omkamper i vernesaker. Det må vi unngå.

– Oppdrett er også ei næring som forurenser lite. Og den innebærer ingen inngrep i naturen som ikke er mulig å reversere.

Kunnskap

– Bosettinga langs kysten er også tuftet på miljøstandarder som ingen stiller spørsmålstegn ved. Markedsføringa av både villfisk og oppdrettsfisk er avhengig av framstillinga av et uplettet miljø og et reint hav. Den som skal gi råd om forvaltningen av disse spørsmålene må selvfølgelig ha den nødvendige kompetansen. Men jeg tror vi har en betydelig areal- og forvaltningskompetanse i norske fylkeskommuner og kommuner, sier han.

– Det er forskning som har gjort Norge til en stor oppdrettsnasjon. Vi må være i tet i verden hvis vi skal klare oss på markedet, både når det gjelder miljø og teknologi.

Olje

– Men oljeutvinning kan bety at bildet av verdens rene hav sprekker?

– Det er en soleklar konflikt mellom olje og fiskeriinteresser. Men jeg mener det er plass til begge deler, og at begge næringer må kunne leve i et slags kompaniskap.

Utfordringa er nok størst i en letefase. Norsk fiskerinæring er avhengig av en tipp topp miljøstandard, og vi tåler ingen katastrofe. Samtidig er det slik at det er oljetransporten langs kysten som utgjør den største trusselen. Oljevirkosomheten i Barentshavet vil øke radikalt, uansett hva vi gjør på norsk side. Vi har ingen kontroll med den russiske oljetransporten. Men Norge kan være med på å sette en miljøstandard, og vi må ha den nødvendige oljevernberedskap på plass, mener Kristiansen.

– Jeg sier ja til både olje og fisk, samtidig som vi skal ha miljøstandarder som til enhver tid holder mål.

Summary

The conflict between tourism and aquaculture is constructed and exaggerated says, Ivar Kristiansen. He holds that aquaculture must be prioritised in front of tourism and don't think a tourist will mind a few fish cages out on the sea. Aquaculture is appointed the new locomotive in Norwegian economy after the oil and will be important for the continued settlement on the coast and stop the population moving away. The aquaculture industry has of yet not used too large areas along the coast and he wants a simpler process and less bureaucracy in the

governmental management of the coastal areas. The environmental standards must be kept high and the competence on area planning and administration must be prioritised. The conflict between oil and fisheries and aquaculture is a clear one but there must be room for both. The risk is probably higher in the search for oil situation and the Norwegian fish products relying on their reputation coming from a clean ocean cannot afford an oil disaster. An environmental standard and a state of readiness in case of an oil spill will be important.

3.1.3 Fiskerne den største trusselen

Olav Akselsen

– Fiskerne har utgjort et større problem for fiskerinæringa enn oljevirkosomhet, sier Olav Akselsen, AP, leder for Stortingets næringskomité. Han mener nye oppdrettsarter kan styrke det økologiske mangfoldet.

– Overfisket har vært en større trussel enn utslipp og miljøtrusler. Silda er overfisket, det samme er nordsjøtorsk og østersjøtorsk. Ei sterk næring og mangel på kunnskap har vært det største problemet for fiskeriene, sier Akselsen.

– Men faren for den typen kollaps er nok betydelig mindre nå enn før. Samtidig er det en reell diskusjon mellom fiskere og forskere om hvor mye uttak som tåles. Ingen tjener på at vi høster mer av ressursen enn den tåler.

Akselsen mener det ikke trenger å være de store konfliktene mellom olje og fiskeri ved ordinær drift.

– Vi har lang erfaring fra Nordsjøen med stadig strengere miljøkrav. I Barentshavet har vi et nullutslippskrav i produksjonsfasen.

Styrke økologisk balanse

Olav Akselsen slår fast at havbruket har en viktig plass i den norske kystsonen.

– I starten tiltok den seg plass, uten at det var politisk bestemt. Lokale pionerer gikk foran, etter hvert ble det lagt politisk vilje bak. Han mener oppdrett av nye arter kan styrke de ville populasjonene.

– Vi har mye areal hvor det ligger godt til rette for produksjon av skjell og kvitfisk. Med oppdrett av disse artene vil behovet for uttak av truede arter villfisk bli mindre. Dermed kan de være med på å styrke den økologiske balansen. Kanskje kan vi også hente kunnskap fra oljenæringa om flytende installasjoner, og flytte en del anlegg lenger ut. Dermed unngår vi en del konflikter i kystsonen.

– Det er også et politisk ønske om å ha ei spredt bosetting. Oppdrettsanlegg kan ikke sentraliseres, de må ha en lokal geografisk plassering, dermed betyr næringa mye for bosetting og arbeidsplasser.

Oppdrett og vern

Olav Akselsen mener at å finne den rette balansen er den viktigste utfordringa i forvaltningen av kysten.

– Vi skal sikre det biologiske mangfoldet, og samtidig gi rom for næringer som i en del tilfeller truer mangfoldet. Det er ikke alltid like lett.

Han hevder at de sterkeste interessekonfliktene ligger mellom oppdrett og verneinteresser.

– I begynnelsen var det nok mye bonanza i både næringa og forskningen. Det var mye fokus på det som var i merdene, og lite på miljøet i havet. I dag er det nok mer balansert. Men det hadde vært en fordel å vite i større grad hvordan miljøet i havet påvirkes, og dermed kunne slå fast hvilket omfang vern bør ha.

Summary

The fishermen have made a larger negative impact on the fisheries than the oil industry, says Olav Akselsen. A well-organised and strong fishery fleet and lack of knowledge has led to massive overfishing in several fish populations. Better communication between fishermen and researchers is improving the situation. The conflict between fisheries and oil production in ordinary running shouldn't be a problem based on the experience from the North Sea. Aquaculture has an important place in the Norwegian coastal zone. Production of white fish and shellfish could help the ecological balance on already threatened stocks. To find the right balance is the challenge for the coastal zone management. To ensure the biological diversity and give room for commercial growth of aquaculture is not an easy task. Akselsen thinks the main controversy is between commercial interest and the protection forces. It would be an advantage to know more about how the environment in the sea is affected to decide the extent of protection needed.